

مكتبة العربية

النحو المتوسط

قسم النحو ٤

للمعلم رشيد الشرتوني

مع تلفيق الألفية وإضافات

تنقيح وإعداد:

اللجنة العلميّة للأدب العربي

المركز المتخصص لتعليم التبليغ

عنوان و نام پدیدآور : مبادی العربية فی ثوب جدید / رشید الشرتونی / گروه علمی ادبیات عرب مرکز آموزشهای تخصصی تبلیغ

مشخصات نشر : قم: ذکرى، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۳۹۶ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۴۱-۲۱-۶

وضعیت فهرست : فیبا

نویسی

موضوع : زبان عربی - نحو - راهنمای آموزشی

شناسه افزوده : مرکز آموزشهای تخصصی تبلیغ، گروه علمی ادبیات عرب

رده بندی کنگره : PJ ۶۱۵۱ م ۲ ۱۳۵۱

رده بندی دیویی : ۴۹۲ / ۷۵۰۷۶

شناسنامه‌ی کتاب:

نام کتاب:..... مبادی العربية فی ثوب جدید

مؤلف:..... گروه علمی ادبیات عرب

مؤلف:..... مرکز آموزشهای تخصصی تبلیغ

ناشر:..... ذکرى / قم

نوبت چاپ:..... اول / ۱۳۹۱ش

قیمت:..... ۸۰۰۰ تومان

تیراژ:..... ۲۵۰۰ نسخه

شابک:..... ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۰۴۱ - ۲۱ - ۶

* حق چاپ محفوظ است *

مراکز پخش:

۱. قم، معاونت تبلیغ و آموزشهای کاربردی؛ تلفن: ۲۹۴۰۶۵۹ - ۲۵۱.
۲. قم، انتشارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛ تلفن: ۷۷۴۰۹۷۱ - ۲۵۱.

فهرست

مقدمه	۷
تاریخ النحو	۹
موضوع النحو	۲۵
مواضع رفع الفعل المضارع ونصبه	۲۹
مواضع جزم الفعل المضارع	۳۷
الفاعل	۵۳
نائب الفاعل	۶۵
المبتدأ والخبر	۷۱
مرتبة المبتدأ والخبر	۷۷
علاقات الخبر بالمبتدأ	۸۳
ملحقات المبتدأ والخبر	
۱. في المبتدأ الوصفي	۹۱
۲. في وقوع النكرم لم يمتنه بعد تمام المبتدأ والخبر	۹۵
۳. في حذف كل من المبتدأ والخبر	۹۷
۴. ضمير الفصل أو العماد	۱۰۳
اسم كان وأخواتها	۱۰۷
اسم كاد وأخواتها	۱۱۷
الأحرف المشبهة بـ «ليس»	۱۲۳
خبر إن وأخواتها	۱۲۷
لا النافية للجنس	۱۳۹
ضمير الشأن	۱۴۷
المفعول المطلق	۱۵۱
المفعول به - عامل المفعول به الأول وهو الفعل	۱۶۱
تعدي الفعل إلى أكثر من مفعول	۱۶۵
الأفعال التي تنصب مفعولين ليس أصلهما مبتدأ وخبراً	۱۷۳
الأفعال المتعدية إلى ثلاثة مفاعيل	۱۷۵
اسم الفعل	۱۷۹
اسم الفاعل و أمثلة المبالغة - «و هما عاملا المفعول به الثالث والرابع»	۱۸۳
اسم المفعول - «و هو عامل المفعول به الخامس»	۱۹۱

١٩٥	الصفة المشبهة
٢٠١	المصدر
٢٠٧	أفعل التعجب
٢١٣	التحذير والإغراء
٢١٧	الاختصاص
٢٢١	الاشتغال
٢٣١	التنازع
٢٣٧	المنادى
٢٤٧	الاستغاثة
٢٥١	النسبة
٢٥٧	الترخيم
٢٦١	المفعول لا جله أو له
٢٦٧	المفعول فيه
٢٧٣	المفعول منه
٢٧٩	الحال
٢٨٧	أقسام الحال وارتباطها بصاحبها
٢٩٣	مرتبة الحال وصاحبها وعاملها
٣٠١	التمييز
٣٠٧	تمييز كنيات العدد
٣١٣	أفعل التفضيل
٣١٩	أفعال المدح والذم
٣٢٧	الاستثناء
٣٣٩	حرف الجر
٣٤٣	الإضافة
٣٤٧	١. الإضافة المعنوية
٣٥١	٢. في ما يضاف إلى الجملة
٣٥٧	٣. الإضافة اللفظية
٣٦٣	النعته
٣٧٣	التوكيد
٣٧٩	البدل
٣٨٥	العطف
٣٩٣	الحكاية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

الصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ

کتاب‌های آموزشی نسبت به سایر کتب از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند؛ زیرا با انگیزه آموزش و یادگیری نوشته شده‌اند و با دقت توسط استاد تدریس و متعلم به طور کامل و دقیق باید مطالب آنها را بیاموزد. چنین کتاب‌هایی در راستای رشد و تعالی بشر نقش بسزایی داشته و در یک مهندسی دقیق علمی بخش مهمی از فرایند ترقی آدمی را عهده دار هستند.

از این رو در تدوین این کتابها، رعایت موارد ذیل لازم است:

۱. به طور مداوم جدیدترین نظریه‌های علمی در این کتابها جایگزین نظریه‌های ابطال شده گردد تا از سویی، استعداد فراگیران صرف نظریه‌های غلط نشود و از سویی دیگر، با یادگیری گزاره‌های نوین علمی، برای پیشبرد قافله دانش آماده گردند.

۲. همزمان با رشد رشته‌های مختلف علمی، همواره روشهای انتقال مفاهیم تغییر یافته، افراد خلاق و مبتکر می‌کوشند تا در فرایند یادگیری با استفاده از کمترین تلاش و در کوتاه‌ترین زمان بیشترین معلومات را به مخاطب القاء کنند، همین امر لزوم پویایی در تدوین کتابها و فعال سازی خلاقیت و ابتکاراندیشمندان را می‌طلبد.

۳. لازم است در تدوین کتابهای آموزشی تلاش شود تا این کتابها دو منظوره یا چند منظوره تدوین و آموزه‌های مختلف به گونه‌ای با یکدیگر تلفیق شوند که در امتداد آموزش یک علم، متعلم با برخی از مفاهیم مورد نیاز علوم دیگر آشنا، و در بهره‌وری از عمر انسانها توفیق بیشتری حاصل گردد.

۴. از آنجا که برخی علوم بُعد مهارتی دارند، لازم است سهم آموزه‌های نظری و مهارتی و زمان مورد نیاز هر بخش مشخص گردد تا با سرمایه‌گذاری بی‌جا در بخشی و کاستی در بخش دیگر، دست‌یابی به هدف، دچار مشکل نگردد.

در علم صرف و نحو، کتب بسیاری به نگارش درآمده که هر کدام به نوبه خود شایسته تقدیرند.

گروه علمی ادبیات حوزه‌های علمیه سفیران هدایت برای آموزش مرحله متوسطه نحو، کتاب «مبادی العربیه» را به عنوان متن اصلی انتخاب نموده و در راستای غنای بیشتر آن اقدامات ذیل را انجام داده است.

۱- ضمیمه کردن اشعار الفیه ابن مالک در ذیل مباحث؛

۲- کاربردی تر کردن مثالها و شواهد کتاب؛

۳- بازبینی در تمارین کتاب با هدف استفاده بیشتر از آیات و روایات؛

امید است این اثر که با عنوان «مبادی العربیه فی ثوبها الجدید» منتشر می‌گردد گامی موثر در غنای کتب درسی باشد و از ایاتید گرامی و دانش پژوهان عزیز درخواست می‌کنیم با پیشنهادهای سازنده، خود بر غنای آن بیفزایند.

در پایان ضمن تقدیر و تشکر از جناب حجه الاسلام و المسلمین سید محسن حبیب زاده، مسئول محترم گروه علمی ادبیات عرب و همکاران محترمشان، توفیق روز افزون آنان را در راستای تدوین، اصلاح و ارتقاء کتب درسی حوزه از خداوند متعال مسئلت می‌نمایم. مسئول مرکز آموزشهای تخصصی تبلیغ

محمد حسن نبوی